

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 25 του Τριμήνου 1907

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δομος Οικονομικου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 238

Μη ζητάς σιά λατινικά πώς θα μιλήσεις καλὰ γεωμανικά. Ρώτα τή μάνα σιό σπύτι, τὰ παιδιά σιούς δρόμους, τόν άπλοϊκό άδρωπο σιό παζάρι. Κοίταξέ τους σιό σιόμα πώς μιλούν κ' έτσι γράφς.

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

Ο καλός γραφιάς λέει καινούρια πράματα με συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΨΥΧΑΡΙΣ. Η Άρρωστη Δούλη (συνέχεια).
- ΕΡΜΟΝΑΣ. Κριτικές αναποδιές. — Ο Δωδεκάλογος του Γύφτου.
- ΛΑΒΑΣΑΝΓΑ. Παρημίες της Μανταγκασκάρης. Το ποτάμι της σφοδράς.
- ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ. Ο Δάκτυλος του χωριού.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Κ. Παλαμάς, Λέκας Αρβανίτης, Μπαίρον (μετάφραση Σ. Πασαγιάννη), Ρήγας Γεώργιος.
- ΠΑΡΑΡΑΦΑΚΙΑ — ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΛΜΟ.

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΟΔΙΕΣ

Ο ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ — Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Μερικά έργα δέν κρινούνται. Μας κρινουνε κείνα. Έρχονται σαν καινούριος αυτότελος κόσμος, σαν υπερκόσμιος λόγος που μας άδράχνει και μας αλλάζει και μας ξαναπλαθει. Χωρίζουνε τó χτές από τó αύριο σαν τó γυμνόπετρο ναό που στημένος σ' άκρωτήρι δεσπόζει διαχωρίζοντας δυό αντίμαχες θλασσές. Γεννιούνται από τά περασμένα, μα γεννιούνται αντίνομα και τά σφραγίζουνε τά περασμένα μέσα στον τάφο τους και σύγκαιρα γίνονται ή μάνα και τó θέμελο κ' ή οδγήγητρα τρέλλα τής μεγάλης αλλαγής. Συμμαζεύουνε μέσα τους κι οργανώνουνε γύρω τους τή διαλεχτή ζωή που γύρευε κάποιαν άρχή και κάποιον κυβερνήτη και που δέν έβρισκε και δέν ήξερε που να βρή. Τέτοια έργα κάνουνε τους καιρούς. Κ' οι άνθρωποι λένε πώς φέρνουνε καινούριες αλλαγές. Καλύτερα στέκει να λέμε πώς θεμελιώνουνε μια καινούρια συνείδηση.

Ο Έλληνισμός δέν είχε καθάρια δική του συνείδηση τώρα και τρεις χιλιάδες χρόνια. Κι αυτό — ότο κι ά φαίνεται υπερβολικό κι άξέτηστο — είναι όμως θαρρώ ιστορική αλήθεια. Κ' επειδή βασιζώ ε-σια ίσα πάνω σ' αυτή μου τή γνώμη τήν έξχωρη άξία του Δωδεκάλογου νομίζω πώς δέν είναι παράταιρο να σταθούμε και να ζητάσουμε τήν άκρίβεια τής τέτοιας μου αντίληψης.

Στά χρόνια του Τρωϊκού πολέμου και μάλιστα πρωτίτερα στην εποχή του Αιγαϊκού πολιτισμού οι Δαναοί κ' οι Κνωσσοί δική τους είχαν εθνική

και κοινωνική συνείδηση. Σκεδόν καθολοί ακόμη Άριοι ζούσανε καταχτητάδες και χτίζανε σά δράκιοι. Άριστοκράτες μεγλόχρονοι γνώριζαν τήν τέχνη να κυβερνούνε τους λαούς κ' είχανε τή δύναμη να είναι άνωτεροι από καθέ στενή δικαιοσύνη κ' ήθική. Άμα κακουργούσανε τρομάζαν και τους θεούς ακόμα. Μα ξέρανε να σέβουνται τήν άτομική τιμή — αξιοπρμα πολύτιμο που ύστερα χαθηκε για να ξαναγεννηθή με τó μεσοχρονιάτικο ήπποτισμό — και τά οικογενειακά τους έθια είχανε πατριαρχική σοβαρότητα. Η γυναίκα εΐτανε δέσποινα του σπιτιού της και στεκότανε σε πολύ ψηλότερη θέση από τή γυναίκα τής κλασικής εποχής. Στά κάστρα τους ζούσε κ' ή τέχνη — ή έπική μούσα του άοιδού, ή άντρίκεια μαστορικ του σκαλιτή που λαμπροστολίζει τά κροντήρια και τ' άχτινοβόλα τ' άρματα. Μα παρά πάνω άπ' όλα ξεχωρίζανε μέσα στα σημάτικα κράτη και τόν αιγυπτιακό πολιτισμό τής εποχής τους με τήν άκταμάχητη περηφάνεια τής φυλής τους και τήν όργανική τους παιθαρχία. Κ' έτσι ο κόσμος αυτός — που τότε ξαναβρίσκουμε σήμερα στις Μυκήνες, στο Βαφί και στην Κνωσό — είχε μια συνείδηση και ζούσε με μια παράδοση. Από κεί γεννήθηκε ο Τρωϊκός ο πόλεμος κι από κεί μας ήρθε ή Ίλιάδα.

Και δέν τηνε νομίζω τήν Ίλιάδα δημοτικό τραγούδι. Μερικοί θένε να πούν — και θαρρώ πώς δέν έχουν άδικο — πώς είναι συνειδητό έργο πολιτισμού που είχε φτάει κ' ίσως ξεπεράσει τήν άκμή του. Λέω ξεπεράσει γιατί όσο κι ά βλέπουμε στην Ίλιάδα τήν εικόνα μιας πλείρας φυλετικής κ' ήθικής συνείδησης, όμως βλέπουμε κι όλας μερικά σημάδια που προδίνουνε κάποιον επιρρη άσιατική και που προλογάνε τόν ξεπεσμό.

Τής ήρωϊκής ζωής ή άριανή ενότητα σπάστηκε αρκετά γρήγορα. Οι ντόπιοι λαοί τής Ελλάδας που τους σέπασε ή ιστορία με τή γενική ονομασία Πελασγοί και που εΐγανε Κέλτες, Σλάβοι κ' ίσως και κίτρινοι Φίνες, κ' οι Σημίτες που πλημμύριζαν τότε — καθώς και σήμερα — τήν Άσπρη θάλασσα ξεχωριάσανε με τόν καιρό τους κυρίαρχους Δαναούς κι ανακατευτήσανε σιγά σιγά μαζί τους. Έτσι χάλασε ή δωρική δύναμη τής φυλής κι άρχισε να κομμάτιαζεται ο χαρακτήρας της και να ξεπέφτη.

Σημιατικές ιδέες άπολυταρχικής δημοκρατίας ξετυπώτανε τά πολιτικά ήθη και μολέψανε τήν ιδεατή Πολιτεία του Πλάτωνα. Η δημαγωγία στη μισοφοινικική Άθήνα έστησε τó τυραννικό είδωλο τής άποκλειστικής πατριδικής και θυσιάζοντας άπό τή μια μεριά τήν άτομική λευτεριά του πολίτη κινήγησε άπό τήν άλλη να ληστέψη και να ξαφανίση τις άλλες ελληνικές πολιτείες. Τις πανάρχαιες άριανές θρησκείες τις ξετοπίζανε οι βρωμερές θεότητες τής Συρίας τομαζώντας έτσι τó δρόμο για τήν ύστατη

σημιατική ύδρα — τή χριστιανική θρησκεία. Κι όμως τó θάμπος τó άττικό μας έχει μαγεμένους ακόμα σήμερα κι όποιος λέει: Άθήνα έννοσι τήν όνειρευτή τελειότητα μιας ζωής ρυθμικής. Μπορεί αυτό να στίκη σωστό για τους τεχνίτες και τους ιδεολόγους, μπορεί να φάνηκε ή Άθήνα πολύ άξια στα γράμματα και σε κάθε τέχνη, όμως άδύνατο μου είναι να σκαμζώ τέτοια χώρα δλόφυχα γιατί πάντα τó βλέπω πώς δέν είχε — ούτε και καμιάν άλλη ελληνική χώρα δώθε άπό τόν Όλυμπο — εθνική συνείδηση. Περιττό μου φαίνεται να αναδείψω τήν ιστορία της. Ο Παρθενώνας είναι τó μεγάλο δείγμα τής ψευτιάς της. Γιατί ο Παρθενώνας όσο άθάνατος κι αν είναι είναι ναός που χτίστηκε με χερίματα κλεμένα άπό Έλληνες, με τις άτιμίες πολιτικής που κατάρτησε τήν Ελλάδα. Και τó κρέμα βαρύνει πάνω μας άξεπλήρωτο ακόμα.

Μα τó είχανε στο αίμα τους. Αίμα νοθεμένο πιά, αίμα που θέρεινε τó στενοκέφαλο έγωϊσμό και τήν άνόστη ιδιοτελεια. Και για αυτό ή κοινωνία ξεχαρβαλώνεται και ξαπλώνεται κάθε μέρα πιο πυκνά ή μούχλα τής σάπιας Άσίας Γι' αυτό και στη φιλολογία τήν κλασική — τήν πιο καθάρια δόξα τής Άθήνας — δε βρίσκει κανείς τήν αντίπεγγιά μιας ψηλότερης άκέριας συνείδησης, δέν άντικρύζει κανείς τó θείο κείνο έγωϊσμό που κάνει τους ήρώους και στυλώνει τά ρηγάτικα έθνη. Κόσμος ιδανικούς κινηγούσαν οι φιλόσοφοι κι έμπορες σοφιστείες. Η τραγική Μούσα προσπαθεί να μιλήση πιο ξεθαρρα — και με τόν Αίσχύλο μας ξαναθυμίζει κάποτε τήν ψυχή τής Ομηρικής εποχής — όμως σκιάβα του Δήμου και τής άσιανής Μυθολογίας παραδέρνει τó συχνότερο σε ρητορισμούς τής Άγορας και ξεφωνητά για τής Μούρας τις καταντίες. Κ' έτσι παντού. Όμορφα, όλόμορφα τά κομάρια, μα πουτινά ένκ έργο, μετ ψυχή, ένας άνθρωπος που να κλεινη μέσα του όλόκληρη τήν Ελλάδα.

Μια στιγμή νομίζει κανείς πώς οι Μακεδόνες θα σώσουνε τόν Έλληνισμό. Οι Άθηναίοι τούς είχανε για βάρβαρους μα ή εθνική τους άγριότητα σήμαινε πώς εΐτανε ακόμα πολύ πιο καθαροί Έλληνες άπό τους Γραικύλους τής Στοάς. Ο Άλιξάντρος όμως άργά γεννήθηκε. Η Άσία είχε κιόλας μουλιάσει τήν Ελλάδα κ' εκεί που φαίνονταν πώς οι Μακεδόνες καταχτούσανε τήν Άσία όμως αλήθεια έτετελειώναν και συμπληρώνανε τή νίκη του πολιτισμού που κατέθηκε άπό τή Βαβυλώνα, τά Ιεροσόλυμα και τις Θήβες. Γι' αυτό και τόσο γλόγορα σβίστηκε ή διαβατάρικη δόξα τής Μακεδονίας.

Περιττό να ζητάσουμε τ' Άλεξαντρινά, τά Ρωμαϊκά, τά Βυζαντινά χρόνια. Όσο πήγαινε κι αυγάτιζε ή ανακατωσούρα και χειροτέρευε τó ζέφτισμα κ' ή φυλετική σκπίλα. Η Άλεξάντρια είχε μόνο

